

የስዋሰው ማሰራጀ

ይዘት

ሀ. የቃላት ስርዓት

- I የአረፍተ-ነገሮች ትስስር በመስተጻምር
  - 1. የአረፍተ-ነገሮች ትስስር በ *und*
  - 2. የአረፍተ-ነገሮች ትስስር በ *aber*
  - 3. የአረፍተ-ነገሮች ትስስር በ *sondern* (ከአፍራሽ አባባል በሁዋላ)
- II ዋናና ተቀጥላ ሃረጎችን ለማገናኘት ጥቅም ላይ የሚውሉ መስተጻምሮች
  - 1. ተቀጥላ አረፍተ-ነገር በ *weil*
  - 2. ተቀጥላ አረፍተ-ነገር በ *daß*
  - 3. ተቀጥላ (ጊዜን የሚያመለክቱ ተውሳክ ግሳዊ ሃረጎች) በ *als/bevor*
- III የቃላት ስርዓት በዋና አረፍተ-ነገር ውስጥ (ክለሳ)
  - 1. ግስ በሁለተኛ ስፍራ ሲቀመጥ
  - 2. ግስ በአንደኛ ስፍራ ሲቀመጥ
  - 3. የቃላት ስርዓት ሞያል ወይም ተነጣጣይ ግሶችን ባቀፉ አረፍተ-ነገሮች ውስጥ
  - 4. ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆኑ ተሳቢዎችን የሚያስከትሉ ግሶች
  - 5. ሌሎች ማሟያዎች
  - 6. ይተውሳክ ግሶች አቀማመጥ

ለ. እያንዳንዱ የአነጋገር ክፍል

- I ግሶች
  - 1. መጨ ጊዜ
  - 2. የቋሚ ግሶች የሩቅ ሃላፊ ጊዜ
  - 3. የሞያል ግሶች የሩቅ ሃላፊ ጊዜ
  - 4. ቋሚ ያልሆኑ ግሶች የሩቅ ሃላፊ ጊዜ
  - 5. ተውሳክ ግሳዊ ተሃንጾ ያላቸው ግሶች
- II ቅጽሎች
  - 1. የቅጽሎች አገባብ ባህርይ
  - 2. ማነጻጸር በ *wie*
  - 3. ቅጽላዊ ባዕድ መነሻ
- III ያልተወሰኑ ተውላጠ ስሞች (መስተጻምሮች እንደ ተውላጠ ስም)
- IV መጠይቅ ተውላጠ ስሟ *welch-*
- V መስተዋድዶች

ሀ. የቃላት ስርዓት

- I ሁለት ዋና አረፍተ-ነገሮችን ለማያያዝ ጥቅም ላይ የሚውሉ መስተጻምሮች
  - ሁለት ዋና አረፍተ-ነገሮች በአቀናባሪ መስተጻምር አማካይነት፣ እንበል በ *und*, *aber* ወይም *sondern* ሊያያዙ ይችላሉ። አቀናባሪ መስተጻምር የምትቀመጠው በሁለቱ አረፍተ-ነገሮች መካከል ነው።

1. የአረፍተ-ነገር ትስስር በ *und*

und *und* (እና) ሁለት ዋና ሃረጎችን ታያይዛለች። ሁለተኛው ተቀጥሎ ሃረግ ስለ መጀመሪያው ተጨማሪ መረጃ የሚሰጥ ነው። *und* ተሳቢ ያለው ዋና አረፍተ-ነገርን የምታስከትል ከሆነ ኮማ ቀድሜት ይቀመጣል።

- a) Hier gibt sehr viel Industrie.
  - b) Hier leben sehr viele Menschen.
- Hier gibt es sehr viel Industrie, **und** hier leben sehr viele Menschen.

2. የአረፍተ-ነገር ትስስር በ *aber*

aber (ግን) ጥቅም ላይ የምትውለው በመጀመሪያ አረፍተ-ነገር ውስጥ የተባለን ነገር በሁለተኛ ሃረግ ለማስተባበል ሲፈለግ ነው። እዚህም ከ *aber* ፊት ኮማ ቀድሞ ይቀመጣል።

- a) Früher gab es hier sehr viel Eisenindustrie.
  - b) Heute ist das anders.
- Früher gab es hier sehr viel Eisenindustrie, **aber** heute ist das anders.

3. አስተሳሰብ መስተጻምር *sondern* (ከአፍራሽ በሁዋላ)

Sondern በዋና አረፍተ-ነገር ውስጥ የተጠቀሰ አንድ አፍራሽ አነጋገርን የሚጻጸር ሁለተኛ ሃረግን (ይልቅ) ለመግለጽ በ *aber* ፋንታ ጥቅም ላይ ትውላለች። ይህችም መስተጻምር ኮማን ተከትሎ ነው የምትቀመጠው።

- a) Der Himmel ist *nicht* mehr grau.
  - b) Der Himmel ist wieder blau.
- Der Himmel ist nicht mehr grau, **sondern** (der Himmel ist) wieder blau.

ሁለቱም አረፍተ-ነገሮች አንድ ዓይነት ተሳቢና ግስ ሲኖራቸው፣ ለምሳሌ- ተሳቢው *der Himmel* ግሱ ደግሞ *ist* ቢሆን፣ ተሳቢውና ግሱ መስተጻምሩን ተከትሎ ከሚጠቀሰው ሃረግ ይወጣሉ ወይም ይሰረዛሉ።

Der Himmel ist nicht mehr grau, sondern wieder blau.

II. ዋናና ተቀጥሎ አረፍተ-ነገሮችን ለማያያዝ የሚጠቅሙ መስተጻምሮች

ተቀጥሎ አረፍተ-ነገሮች ራሳቸውን ችለው ሊቆሙ አይችሉም። ሁልጊዜም የሚመረከቡበት ዋና አረፍተ-ነገር ያስፈልጋቸዋል። አንድ ዋና ሃረግ በመስተጻምሮች አማካይነት ተቀጥሎ ከሆነ ሃረግ ጋር ሊያያዝ ይችላል። በተቀጥሎ ሃረግ ውስጥ ያለው የረባ ግስም ሁልጊዜ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ይሸጋሸጋል። አብዛኛውን ጊዜ አንድ አረፍተ-ነገር የሚጀምረው በዋና ሃረግ ነው። ከዚያም ተቀጥሎ ሃረግ ይከተላል። በመሰረቱ ይህ የሚሆነው ደግሞ ተቀጥሎ ሃረግ *weil* ወይም *dafs* በሚሉት ቃላት በሚገለጹበት ጊዜ ነው። በ *als* ወይም *bevor* በሚገለጹ ተውሳክ ግሳዊ ሃረጎች ዘንድ ግን ተቀጥሎ አረፍተ-ነገር ከዋናው ቀድሞ ይቀመጣል።

1. በ *weil* የሚገለጹ ተቀጥሎ ሃረጎች

weil (ምክንያቱም) ምክንያትን የሚገልጽ አስተሳሰብ መስተጻምር ነው። በ *weil* በሚጠቀስ ተቀጥሎ ሃረግ ውስጥ ግሱ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ይሸኛል።

ዋና አረፍተ-ነገሮች	Wir fahren in die Kantstraße. Wir schlafen da.
ዋና አረፍተ-ነገር	Wir fahren in die Kantstraße,
ተቀጥሎ ሃረግ	weil wir da schlafen.

ተቀጥሎ ሃረጎች ራሳቸውን ችለው አይቆሙም። ስለዚህም አገለለጻቸው ሁልጊዜ በዋና አረፍተ-ነገር ላይ የተመረከዘ ነው። ይሁንና በጀርመን የንግግር ቋንቋ ተቀጥሎው ሃረግ የሚመረከገበት ዋና አረፍተ-ነገር አባባልን ለማሳጠር ሲባል ይሰረዛል።

ጥያቄ	Warum heißt der Bahnhof Zoo so?
ሙሉ መልስ	Der Bahnhof Zoo heißt so, weil der Zoo ganz in der Nähe ist.
አጭር መልስ	Weil der Zoo ganz in der Nähe ist.

2. በ *daß* የሚገለጹ ተቀጥሎ ሃረጎች

daß ይህችም መስተጻምር ማሰብን ወይም ማወቅን ከመሰሉ የተወሰኑ ግሶች ተከትሎ በመቀመጥ ጥቅም ላይ ትውላለች። ቀጥለው በ *daß* የሚገለጹ በሁለት ግሶችና በአንድ ሃረግ የቀረቡ ምሳሌዎች ተቀምጠዋል።

denken, daß ...	Ich denke, daß wir Berlin besichtigen.
wissen, daß ...	Du weißt, daß es Kriege gibt.
es ist schön, daß ...	Schön, daß Sie da sind.

3. ተቀጥሎ ሃረጎች (የጊዜ ተውሳክ ግሳዊ ሃረጎች) በ *als* ወይም *bevor*.

als ጊዜን የምታመለክት አስተሳሰብ መስተጻምር ናት። አንድን ተቀጥሎ ሃረግ በምትገልጽበት ጊዜ በርሷና በዋናው አረፍተ-ነገር ውስጥ የሚፈጸሙት ድርጊቶች የሚከናወኑት በተመሳሳይ ወቅት ይሆናል። *als* ጥቅም ላይ የምትውለው ከሩቅ ሃላፊ ጊዜ ጋር በተያያዘ መልክ ብቻ ነው። በተቀጥሎው ሃረግ ውስጥ የሚገኘው ግሱ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ይሸጋሸጋል።

HS = ዋና ሃረግ   NS = ተቀጥሎ ሃረግ

HS:	Es gab zwei deutsche Staaten. Bonn war die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland.
NS:	Als es zwei deutsche Staaten gab,
HS:	war Bonn die Hauptstadt der Bundesrepublik Deutschland.

bevor (ቀድሞ) ይህችም አስተሳሰብ የጊዜ መስተጻምር ናት። ተቀጥሎ ሃረግን በምትገልጽበት ጊዜ በዋናው አረፍተ-ነገር ውስጥ የሚፈጸመው ድርጊት የሚከናወነው በሁለተኛው ከሚጠቀሰው ቀድሞ ነው። *bevor*-ም ተቀጥሎ ሃረግ ውስጥ የሚገኘውን ግስ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ትሸኛለች።

HS: Hier war (früher) viel los. Dann war die Mauer da.
 NS: Bevor die Mauer da war,
 HS: war hier viel los.

በ als ወይም bevor የሚገለጹ ተቀጥሎ ሃረጎች

- ሀ) ግሱ ሁልጊዜም ወደ ተቀጥሎ ሃረግ መጨረሻ ይሸጋሸጋል።
- ለ) አረፍተ-ነገሩ በተቀጥሎ ሃረግ የሚጀምር ከሆነ በዋናው አረፍተ-ነገር ውስጥ ያለው የቃላት ስርዓት ይለወጣል። የዋናው ሃረግ ግስ ከባለቤት ቀድሞ ነው የሚቀመጠው።

ተቀጥሎ ሃረግ	ዋና ሃረግ
Verb	Verb
Bevor die Mauer da war ,	war hier viel los.
Als es 2 deutsche Staaten gab ,	war Bonn die Hauptstadt der BRD.

- ሐ) አረፍተ-ነገሩ በዋና ሃረግ የሚጀምር ከሆነ ግን መደበኛው የቃላት ስርዓት አይቀየርም። ግሱ በሁለተኛ ስፍራው እንዳለ ይቆያል።

ዋና ሃረግ	ተቀጥሎ ሃረግ
Verb	Verb
Hier war viel los,	bevor die Mauer da war.
Bonn war die Hauptstadt der BRD,	als es 2 deutsche Staaten gab.

መ) የጊዜ ቅደም-ተከተል በዋናና ተቀጥሎ ሃረጎች ውስጥ

als: የዋናና ተቀጥሎ ሃረጎች ድርጊቶች (ከአሁን ጊዜ በስተቀር) በአንድ ወቅት ነው የሚፈጸሙት።

bevor: ጊዜ በተቀጥሎ ሃረግ ውስጥ   ጊዜ በዋና ሃረግ ውስጥ
 የአሁን ጊዜ   የአሁን ጊዜና ፕሮጌክት
 የሩቅ ሃላፊ   የሩቅ ሃላፊ

III. የቃላት ስርዓት በዋና ሃረጎች ውስጥ (ክለሳ)

Nom. = ባለቤት፣ Acc. = ተጥተኛ ተሳቢ፣ Dat. = ተጥተኛ ያልሆነ ተሳቢ.

1. ግሎች በሁለተኛ ስፍራ

ተራ በሆነ አረፍተ-ነገር ውስጥ ባለቤት የመጀመሪያውን ስፍራ በመያዝ ግሰን አስከትሎ ይቀመጣል።

ባለቤት	Verb
Mein Auto	ist weg.

በመጠይቅ ተውላጠ ስም በሚቀርቡ ጥያቄዎች ዘንድም ግሰ የሚቀመጠው ባለቤትን በማስከተል በሁለተኛ ስፍራ ነው።

	Verb	ባለቤት	ተሳቢ
Warum	sagen	Sie	das?
Wie	bekomme	ich	mein Auto jetzt wieder?

አንዳንድ ከባለቤት ሌላ የሆነ የ አረፍተ-ነገር ክፍል፣ ለምሳሌ ማሟያ ወይም (*natürlich, schließlicb*) የሚሉትን ቃላት የመሳሰሉ ተውሳክ ግሶች ፍራ-ነገርን ለማስረገጥ ሲባል በመጀመሪያ ስፍራ የሚቀመጡበትም ጊዜ አለ። በዚህ ጊዜ ግሰ ባለቤትን በማስከተል በሁለተኛው ቦታ ይቀራል።

	Verb	ባለቤት	
Natürlich	bin	ich	ganz sicher.
Schließlicb	bin	ich	ja nicht blind.
Das	glaube	ich	nicht.

2. ግሎች በመጀመሪያ ስፍራ

በመጠይቅ ተውላጠ ስም በማይቀርቡ ጥያቄዎችና ትግግር በሆኑ አረፍተ-ነገሮች ዘንድ ግሰ በመጀመሪያው ቦታ ነው የሚቀመጠው።

Verb	ባለቤት	
Sind	Sie	ganz sicher?
Überlegen	Sie	mal!

3. የቃላት ስርዓት ጥያቄና ተነጣጣይ ግሶች ባሏቸው አረፍተ-ነገሮች ውስጥ

- ሀ) አንድ አረፍተ-ነገር በአሁን ጊዜ መልክ ተነጣጣይ (ቀዳሚ ክፍለ-ቃል ያለው) ግሰ በሚያቅፍበት ጊዜ ግሰ ወደ አረፍተ-ነገሩ መጨረሻ ይሸጋሸጋል።
- ለ) በቅርብ ሃላፊ ጊዜ (ፐርፈክት)-ም ጥናው ግሰ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ይሻገራል።
- ሐ) አረፍተ-ነገሩ ጥያቄ ግሰን የያዘ ከሆነ ደግሞ ወደ መጨረሻው ስፍራ የሚሸገው ሁለተኛው ጥገኛ ግሰ ነው።

	Verb ₁		Verb ₂	ክፍለ-ቃል
1. Ich	hole	meine Frau		ab.
2. Ich	habe	meine Frau	abgeholt.	
3. Ich	möchte	meine Frau	abholen.	

4. ቀጥተኛ (akk.) እና ቀጥተኛ ያልሆኑ (dat.) ተሳቢዎችን የሚያስከትሉ ግሶች

- ሀ) ተራ የቃላት ስርዓት ባለው አረፍተ-ነገር ውስጥ ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆነው ተሳቢ ግሶን ተከትለው ይቀመጣሉ። ይሁንና ተሳቢው ዘርፍ ፍራ-ነገርን ለማስረገጥ ሲባል አረፍተ-ነገር መጀመሪያ ላይ የሚገባበት አንዳንድ ጊዜ አለ። ይህ በተለይ አዘውትሮ የሚረጸመው በቀጥተኛው ተሳቢ ዘንድ ነው። ለምሳሌ *Das glaube ich.*
- ለ) ሁለቱም ተሳቢዎች ስሞች ከሆኑ ቀጥተኛ ያልሆነው ተሳቢ ከቀጥተኛው ይቀድማል።
- ሐ) ተሳቢዎቹ አንዱ ስም ሌላው ተውላጠ ስም ከሆነ ተውላጠ ስሙ ከስም ይቀድማል።
- መ) ሁለቱም ተሳቢዎች ተውላጠ ስሞች ከሆኑ ደግሞ ቀጥተኛው ቀጥተኛ ካልሆነው ተሳቢ ቀድሞ ነው የሚቀመጠው።

ባለቤት	Verb	ኢ-ቀጥተኛ ተሳቢ	ቀጥተኛ ተሳቢ
b) Er	zeigt	dem Mann	das Halteverbot.
c) Er	zeigt	ihm	das Halteverbot.
		ቀጥተኛ ተሳቢ	ኢ-ቀጥተኛ ተሳቢ
d) Er	zeigt	es	ihm.

5. ሌሎች ማሟያዎች (ተውላክ ግሳዊ ሃረጎች)

ተውላክ ግሳዊ ሃረጎች አብዛኛውን ጊዜ ከተሳቢዎች (ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆኑ) በሁዋላ ሁለተኛውን ግስ በመቅደም ይቀመጣሉ።

- ሀ) የጊዜና የቦታ ሃረጎች (*am Samstag in Berlin.*)
- ለ) አቅጣጫ ጠቋሚ ሃረጎች (*nach Berlin.*)
- ሐ) ከተወሰኑ ግሶች በሁዋላ የሚገቡ ተውላክ ግሳዊ ሃረጎች (*helfen bei*)

ባለቤት	Verb ₁	ኢ-ቀ.ተ.	ቀ.ተሳቢ	ተ.ግሳዊ ሃረግ	Verb ₂
a) Er	schreibt	ihnen	einen Brief	aus Berlin.	geschrieben.
Er	hat		einen Brief	aus Berlin.	
b) Er	schreibt		einen Brief	nach Hause.	
c) Er	hilft	ihm		bei seiner Arbeit.	

6. የተውላክ ግሶች ቦታ በአረፍተ-ነገር ውስጥ

ተውላክ ግሶች በአረፍተ-ነገር ውስጥ የሚኖራቸውን ቦታ በተመለከተ ጭብጥ የሆነ መመሪያ ህግ አይገኝም። ሆኖም ከባለቤት፣ ቀጥተኛና ቀጥተኛ ካልሆኑ ተሳቢዎች ቀጥለው መቀመጣቸው በአብዛኛው የተለመደ ጉዳይ ነው። አንዳንድም ዓቢይ ፍራ-ነገርን ለማጥፋት አረፍተ-ነገር መጀመሪያ ላይ ይገባሉ።

Er möchte eine Freundin **in Brüssel** besuchen.
 Er hat **dort** einen Termin.
 Ex ist **damals** verschwunden.
Am Montag müssen wir wieder arbeiten.
Vielleicht war Ex bei Andreas nicht glücklich.

A. እያንዳንዱ የንግግር ክፍል

I ግሶች

1. የመጨረሻ ስሌት

የመጨረሻው ስሌት መልክ በ *werden* እንደ ረዳት ግስና በአንድ ሁለተኛ ግስ ንዑስ አንቀጽ አማካይነት ይቀረጻል። የግሱ ንዑስ አንቀጽ ሁልጊዜ ወደ አረፍተ-ነገር መጨረሻ ይሻገራል። የመጨረሻው ስሌት አገላለጽ ሁለት ተግባራት አሉት።
 ሀ) በወደፊት ድርጊትና ሁኔታ ላይ ያተኮራል።
 ለ) ግምት ወይም ሃሳብን ይገልጻል።

	Verb ₁		Verb ₂
Da	werde	ich mehr Geld	verdienen.
So eine Szene	wird	es bald nicht mehr	geben.

<i>werden</i> : የአሁን ስሌት				
	እኛ ቁጥር		ሌሎች ቁጥር	
1 ኛ መደብ	ich	werde	wir	werden
2 ኛ መደብ (ተራ)	du	wirst	ihr	werdet
(ትሁት)	Sie	werden	Sie	werden
3 ኛ መደብ	er/sie	wird	sie	werden

2. የቋሚ ግሶች ሩቅ ሃላፊ ስሌት

ሀ) ጥቅም
 የሩቅ ሃላፊው ስሌት (ፕራቴሪቲቭ) እንደ ፕሮፊት ሁሉ ስለሌላ ሁኔታ የሚገለጽበት ሌላው መልክ ነው። የሚባለው ነገር ረጅም ስሌት ያለው ከሆነ ይህን ለመግለጽ በጥቅም ላይ ይውላል።

ለ) አቀራረጽ
 የሩቅ ሃላፊው ስሌት መልክ የሚቀረጸው ከግሱ ማብቂያ በፊት በሚገኘው የግስ ግንድ ላይ *-t-* ን በመጨመር ነው። ግንዱ ራሱ በ *-t* ወይም *-d* የሚጨርስ ከሆነ አነጋገርን ለማቅለል ሲባል *-et* ትታከልበታለች።

ንዑስ አንቀጽ	የግስ ግንድ	የሃላፊ ጊዜው መለያ	ማብቂያ 1ኛ + 3ኛ መደብ ነጠላ
hören arbeiten reden	hör- arbeit- red-	-t- -ct- -et-	-e -e -e
ich/er hörte , ich/er arbeitete , ich/er redete			

በአንደኛና ሶስተኛ መደብ ነጠላ ቁጥር የሩቅ ሃላፊው ጊዜ ግስ የሚያበቃው በ -e ነው። ከመለያው -t ጋር የሁለቱም መደቦች ማብቂያ -te ትሆናለች። ማለት፣ *ich hörte* እና *sie hörte*. የአሁን ጊዜ፣ *sie hört* የሩቅ ሃላፊ ጊዜ፣ *sie hörte*

የአሁን ጊዜ	ነጠላ ቁጥር		የሩቅ ሃላፊ ጊዜ		
	ነጠላ ቁጥር				
1. መደብ	ich	höre	ich	hörte	/ arbeitete
2. መ. ተራ	du	hörst	du	hörtest	/ arbeitetest
ትሁት	Sie	hören	Sie	hörten	/ arbeiteten
3. መደብ	er/sie	hört	er/sie	hörte	/ arbeitete
	የብዙ ቁጥር				
1. መደብ	wir	hören	wir	hörten	/ arbeiteten
2. መ. ተራ	ihr	hört	ihr	hörtet	/ arbeitetet
ትሁት	Sie	hören	Sie	hörten	/ arbeiteten
3. መደብ	sie	hören	sie	hörten	/ arbeiteten

3. የጥያቄ ግሶች ሩቅ ሃላፊ ጊዜ መልክ

በጀርመንኛ ቋንቋ ያለፈ ደርጊት ወይም ሁኔታን ለመግለጽ ሁለት መንገዶች አሉ። ማለት፣ ፕርፌክትና ፕራቴሪቱም! ጥያቄ ግሶች ይሁንና አብዛኛውን ጊዜ ጥቅም ላይ የሚውሉት በሩቅ ሃላፊ ጊዜ (ፕራቴሪቱም) መልክ ነው። እርግጥ በጥቂቱ ይሁን እንጂ በፕርፌክት መልክም ያገለግላሉ።

ሀ) አቀራረጽ

ጥያቄ ግሶች የሩቅ ሃላፊ ጊዜ ቅርጽ የሚይዙት ከቋሚው ግስ በተመሳሰለ መልክ ነው። ከግሱ ማብቂያ በፊት በግንዱ ላይ የሃላፊው ጊዜ መለያ የሆነው -t ትታከላለች።

ንዑስ አንቀጽ	የግስ ግንድ	የሃላፊ ጊዜ መለያ	ማብቂያዎች
wollen	woll-	-t	-e, -est, -et, -en
ማለት፣ <i>ich wollte</i> , <i>du wolltest</i> ...			

የሩቅ ሃላፊ ጊዜ	እጠላ		ብዙ	
1 ኛ መደብ	ich	wollte	wir	wollten
2 ኛ መደብ (ተራ)	du	wolltest	ihr	wolltet
(ትሁት)	Sie	wollten	Sie	wollten
3 ኛ መደብ	er/sie	wollte	sie	wollten

በንዑስ አንቀጽ መልካቸው Umlaut ያላቸው ጥያቄ ግሶች (können, dürfen, müssen, mögen) በሩቅ ሃላፊ ጊዜ መልክ ይህንን መለያ ያጣሉ።

können: ich konnte; dürfen: ich durfte; müssen: ich mußte; mögen: ich mochte

ለ) የቃላት ስርዓት

ጥያቄ ግሶች አብዛኛውን ጊዜ ከአንድ ሁለተኛ ግስ ጋር በመጣመር ረዳት ሆነው ያገለግላሉ። ባህርያቸውም የዚሁን ሁለተኛ ግስ መንፈስ ማጉላት ነው። ሁለተኛው ግስ ሁልጊዜ በአረፍተ-ነገር መጨረሻ በንዑስ አንቀጽ መልክ ይቀመጣል።

	Verb ₁		Verb ₂
Niemand	konnte	uns	sehen.
Wir	wollten	unsichtbar	bleiben.
Das	solltest	du selbst	entscheiden.
Warum	durfte	euch niemand	sehen?

፩. ቋሚ ያልሆኑ ግሶች የሩቅ ሃላፊ ጊዜ መልክ

ቋሚ ያልሆኑ ግሶች በሩቅ ሃላፊ ጊዜ መልክ አናባቢ ፊደላቸውን ይቀይራሉ።

geben – gab, kommen – kam, sehen – sah, einfallen – fiel ein

በጀርመንኛ ስዋሰው ውስጥ የአናባቢ ፊደላትን መቀያየር የሚደነግግ ሕግ የለም። በመሆኑም የያንዳንዱን ግስ ሶስት መልኮች በቃል ማጥናቱ ይመረጣል።

ንዑስ አንቀጽ	የሩቅ ሃላፊ ጊዜ	የተፈጸመ ድርጊት
kommen	kam	gekommen

በዚህ መጽሐፍ መጨረሻ ላይ በኮርሳችን ክፍል አንድ እስከ ሶስት የተነሱት ግሶች በሙሉ ከላይ በተጠቀሰው መልክ ተዘርዝረው ይገኛሉ።

ቋሚ ያልሆኑ ግሶች በአንደኛና ሶስተኛ መደብ ነጠላ ቁጥር ማብቂያ የላቸውም። በተረፈ ግን አጨራረሳቸው በአሁን ጊዜ መልክ ካለው አበቃቅ የሚመሰጠል ነው።

የሩቅ ሃላፊ ጊዜ		
	አጠላ ቁጥር	የብዙ ቁጥር
1 ኛ መደብ	ich kam	wir kamen
2 ኛ መደብ (ተራ)	du kamst	ihr kamt
(ትዕት)	Sie kamen	Sie kamen
3 ኛ መደብ	er/sie kam	sie kamen

የሚከተሉት ሶስት ግሶች የተለየ አስተናገድ አላቸው።

ንፁህ አንቀጽ	የሩቅ ሃላፊ ጊዜ
gehen tun stehen	er ging er tat er stand

5. ተውሳክ ግሳዊ ተሃንጾ ያላቸው ግሶች

በጀርመንኛ ቋንቋ ውስጥ ብዙ ግሶች ከተውሳክ ግሶች ጋር በመጣመር ነው ጥቅም ላይ የሚውሉት። ግሱና ተውሳክ ግሱ አንድ ሃረግን ይፈጥራሉ። ተውሳክ ግሱ በአረፍተ-ነገር ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ ቀጥተኛ (Akk.) ወይም ቀጥተኛ ያልሆነ (Dat.) ተሳቢን አስከትሎ ነው የሚቀመጠው።

<i>berichten von +</i>	Das Lied berichtet von den Taten von Mackie Messer.
<i>denken an +</i>	Er denkt an eine Arbeit beim Rundfunk.
<i>es geht um +</i>	Es geht um einen einfachen Straßenhändler.
<i>handeln von +</i>	Die Geschichte handelt von Räufern.
<i>helfen bei +</i>	Er kann ihm bei seiner Arbeit helfen.
<i>hoffen auf +</i>	Andreas hofft auf kleine Aufträge.
<i>Probleme haben mit +</i>	Er hat Probleme mit dem Computer.
<i>sprechen mit +</i>	Andreas muß mit seiner Chefin sprechen.
<i>überzeugt sein von +</i>	Er ist von der Heilung durch Natur überzeugt.

II ቅጽሎች

1. የቅጽሎች አገባብ ባህርይ

ከስም ቀጥለው የሚገቡ ቅጽሎች (ማለትም፣ እንደ ተውሳክ ግስ ጥቅም ላይ የሚውሉ ቅጽሎች) መልካቸውን አይለውጡም። *Der Babubof ist alt.*

ከስም በፊት የሚቆሙ ቅጽሎች ግን የተለያዩ አባታት ይኖራቸዋል። የአባታቱን መልክ የሚወስኑት ደግሞ በአረፍተ-ነገር ውስጥ ቀድሞ የሚቀመጠው መስተዓምር፣ እንዲሁም የስሙ ጾታና ቁጥር ናቸው። የቅጽሎችን አባታት የግድ በቃል ማጥናት ያስፈልጋል።

የቅጽል ማብረያዎች ከአገናዛቢ መስተዓምሮች በሁዋላ (der / die / das / ...)				
ነጠላ ቁጥር				የብዙ ቁጥር
	ተባዕት	ግዑዝ	አነስታይ	
ባለቤት ቀጥተኛ ተሳቢ ጻፏቸው	-e -en -en	-e -e -en	-e -e -en	} ሁልጊዜ - en

ባለቤት	ቀጥተኛ ተሳቢ	ቀጥተኛ ያልሆነ - ጻፏቸው
der alte Bahnhof	den alten Bahnhof	auf dem alten Bahnhof
die alte Klinik	die alte Klinik	in der alten Klinik
das alte Haus	das alte Haus	in dem alten Haus
ብዙ ቁጥር-ባለቤት+ቀጥተኛ ተሳቢ ጻፏቸው	mit die alten den alten	Bahnhöfe, Kliniken, Häuser Bahnhöfen, Kliniken, Häusern

የቅጽሎች አበቃቅ ካልተወሰኑ መስተዓምሮች በሁዋላ (ein, eine / ...)				
ነጠላ ቁጥር				የብዙ ቁጥር
	ተባዕት	ግዑዝ	አነስታይ	
ባለቤት ቀጥተኛ ተሳቢ ጻፏቸው	-er -en -en	-es -es -en	-e -e -en	} ሁልጊዜ - e

ባለቤት	ቀጥተኛ ተሳቢ	ቀጥተኛ ያልሆነ (ጻፏቸው)
ein alter Bahnhof	einen alten Bahnhof	auf einem alten Bahnhof
eine alte Klinik	eine alte Klinik	in einer alten Klinik
ein altes Haus	ein altes Haus	in einem alten Haus
የብዙ ቁጥር: ባለቤት+ቀጥተኛ ተሳቢ ጻፏቸው	mit alten	Bahnhöfe, Kliniken, Häuser Bahnhöfen, Kliniken, Häusern

2. ማንጻጸር በ wie

አንድ ነገር በሚጻጸርበት ጊዜ (ያለ ተክታይ ስም) ከቅጽሉ ቀጥሎ *wie* ትቆማለች።

በዘልማድ አነጋገር *Ex ist neugierig wie die Frau vom Schneider.*
 በትክክል *Ex ist so neugierig wie die Frau vom Schneider.*

3. የቅጽሎች ተከታይ ክፍለ-ቃል

አንዳንድ ቅጽሎች የሚወጡት ከሌሎች ቃላት፣ ለምሳሌ (ስፕችና ግሶች) ነው። ከስር አንድተጠቀሰው የተወሰኑ ማብቂያ ክፍለ-ቃላትን በማግኘትም ቅርጽ ይይዛሉ።

- ስፕች + – **lich**:   *der Freund* + – *lich* = *freundlich*
                                  das Glück + – *lich* = *glücklich*
- ስፕች + – **ig**:   *die Neugier* + – *ig* = *neugierig*
                                  die Trauer + – *ig* = *traurig*
- ግስ + – **bar**:   *lernen* + – *bar* = *lernbar*
                                  die Sicht + – *bar* = *sichtbar*

– **isch**: *komisch, phantastisch, praktisch, französisch*
– **sam**: *seltsam*

III. ያልተወሰነ ተውላጠ ስም (ያልተወሰነ መስተዓምር አንድ ተውላጠ ስም)

መስተዓምርች እንደ ተውላጠ ስም ጥቅም ላይ ሊውሉ ይችላሉ። በስም ምትክ ራሳቸውን ችለው ሊቆሙ ይችላሉ ማለት ነው። ለምሳሌ፣ *Möchtest du einen Wein? Ja, ich möchte einen.* በዚህ ጊዜ ያልተወሰነው ተውላጠ ስም መልክ ካልተወሰነው መስተዓምር ጋር አንድ ይሆናል። ይሁንና ሶስት የተለዩ ሁኔታዎችም አሉ።

ሀ) ግዑዚ ያልተወሰነች መስተዓምር *ein* እና ከርሷው የሚጣጣመው ስም በባለቤት ወይም ተሳቢ ዘርፍ በ *eins* ይተካሉ። ተውላጠ ስሙ ያልተወሰነችውን መስተዓምር -s ይወስዳል ማለት ነው።

das Geschenk: Hier ist ein Geschenk für dich.
eins Ich habe auch noch **eins**.

ለ) ያልተወሰነው ተባዕት መስተዓምር *ein* እና ተስማሚው ስም በባለቤት ዘርፍ በ *einer* ይተካሉ። ተውላጠ ስሙ የአገናዛቢውን መስተዓምር *der* ማብቂያ -r ን በመውሰድ ተባዕት ጾታን ያመለክታል ማለት ነው።

der Teller: Hier ist noch ein Teller.
einer Hier ist noch **einer**.

ሐ) የብዙ ቁጥሯ አገናዛቢ መስተዓምር *die* እና ተስማሚው ስም በባለቤትም ሆነ ተሳቢ *welche* በምትለው ቃል ሊተኩ ይችላሉ።

(die) Teller: Hier sind noch **welche**. Es gibt noch **welche**.

ባለቤት		
ተባዕት	ግዑዝ	አነስታይ
Da steht ein Teller. Da steht einer . Da steht keiner .	Da steht ein Glas. Da steht eins . Da steht keins .	Da ist eine Serviette. Da ist eine . Da ist keine .
የብዙ ቁጥር		
Da stehen welche .	Da stehen welche .	Da sind welche .
ተሳቢ		
ተባዕት	ግዑዝ	አነስታይ
Ich habe einen Teller. Ich habe einen . Ich habe keinen .	Ich habe ein Glas. Ich habe eins . Ich habe keins .	Ich habe eine Serviette. Ich habe eine . Ich habe keine .
የብዙ ቁጥር		
Ich habe welche .	Ich habe welche .	Ich habe welche .

IV. መጠይቅ ተውላጠ ስጧ *welch-*

ይህን የመጠይቅ ቃል የተለያዩ ማብቂያ አላት። አባታቸውን የሚወስነው ቀድሞት የሚቀመጠው ስም ባህርይ ነው። አባታቸው ካልተወሰነ መስተጋጥሚ ቀጥለው በሚገቡ ቅጽሎች ዘንድ ካለው አይለዩም።

	ተባዕት	አነስታይ	ግዑዝላቢ
ሳቢ ተሳቢ	Welcher Dichter ... ? Welchen Dichter ... ?	Welche Kirche ... ? Welche Kirche ... ?	Welches Auto ... ? Welches Auto ... ?
ብዙ ቁጥር! ሁሉም – e: Welche Dichter, Kirchen, Autos ... ?			

V. መስተዋድዶች

የሚቀጥሉት ምሳሌዎች በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ከሚገኙት ምዕራፎች የተወሰዱ ናቸው። የተቀመጡትም ቀድሞ ባለ መልካቸው ነው።

durch + ቀጥተኛ ተሳቢ
neben + ቀጥ.ያል. (+ ቀጥ.)
über + ቀጥ. (+ ቀጥ.ያል.)
von + ቀጥ.ያል ... *nach* + ቀጥ.ያል
von ... zu + ቀጥ.ያል
wegen + ቀጥ.ያል

Das ist eine schöne Tour durch Berlin.
 neben den Niederlanden
 Wir fahren über den Rhein.
 von Westen nach Osten
 eine Fahrt vom Zoo zum Alex
 wegen Bello (wegen dem Hund)